

Riitta Lemmetyinen: Hengellinen vallankäyttö

alustus Tiililä-seurassa 5.5.2014

Vuosia sitten pidin Suomen Raamattuopistolla opiskelijaillan. Silloinen työstä vastaava teologi Ari Niemi oli tehnyt seinälle illasta ison mainoksen. Siinä luki: Tule opiskelija-iltaan. Siellä puhuu entinen nunna ja nykyinen konna. Sali oli täynnä porukkaa, mainos oli tehnyt tehtävänsä.

Kaksi ääripäätä: nunna, josta tulee mieleen kuva hyvästä, itsensä uhraavasta ihmisestä. Ja konna, siis sellainen, joka on paha ja ilkeä. Hän on jotain aivan päinvastaista kuin itsensä uhraava nunna.

Näin sitä voisi luulla, ellei olisi kokenut, että nunna voi tuntea itsensä konnaksi. Mutta ennen kuin niin pitkälle mennään, kerron vähän taustaa.

Olin 18 vuoden vanha, kun läksin Saksaan, evankelisten Mariasisarten luostariin Darmstadtissa. Luostari on Saksan suurin protestanttinen sääntökunta, jollaisia maassa on yli 50 muuta.

Yhteisön perustaja oli Klara Schlink, ja se aloitti toimintansa vuonna 1947. Samaan aikaan perustettiin mm Taize-yhteisö. Sen perustaja Roger Schütz ja Klara Schlink tunsivat toisensa hyvin. Sisarkunnan työ on julistustyötä muodossa ja toisessa, kirjallisuuden kautta, kirkkonäytelmien, elokuvatuotannon ja laajan vierastoiminnan kautta.

Sitä mukaa kun Schlinkin kirjoja käännettiin muille kielille, myös sisarjoukko kansainvälistyi. Yhteisössä puhutaan nykyään pariakymmentä eri kieltä, mutta yhteinen kieli on saksankieli. 80-luvulta lähtien järjestö perusti toistakymmentä ulkomaankeskusta ympäri maailmaa, joista suurimmat ovat tänään Phönixissä, USA:ssa ja Sydneyn lähellä Australiassa.

Itse sain ensikosketuksen sisarkuntaan yhden heidän kirjansa välityksellä nimeltä *Taivaan tiliin*. Kuulin sitten, että sisarkunta pitää nuorisoleirejä, joille tullaan ympäri maailmaa. Olin koulussa pitkän saksan lukija ja niinpä ajatus osallistua leirille ja oppia lisää kieltä, oli houkutteleva. Olin neljänä eri kesänä mukana ja joka kerta kokemus oli yhtä vaikuttava. Täällä eletään kristillisyyttä todeksi vähän niin kuin yhdessä Pekka Simojoen laulussa: *Kaikki tai ei mitään*.

Liityin jäseneksi vuonna 1971. Se ei ollut mikään tunnehuumassa tehty nopea ratkaisu. Siitä kertonee sekin, että kun luostarielämä alkoi ahdistaa, en ollut heti lähtemässä pois. Kuljin sen tien niin pitkälle kuin sillä tiellä pääsi. Vaikka kohta tulen kertomaan, mitä kaikkea se tie piti sisällään, on pakko todeta näin jälkikäteen, että suurimmat asiat, mitä elämässä olen oppinut ja oivaltanut, opin juuri luostarissa. Se kaikki meni kuitenkin suuren negaation kautta.

Nunnanpuku ja päähine tekivät nuoresta ihmisestä eksoottisen ilmestyksen. Etenkin Suomessa huomasin, että monet ihmiset katsoivat minuun jotenkin ylöspäin, pitivät minua parempana, pyysivät rukoilemaan tai siunaamaan, jynssäsivät autonsa kiiltäviksi, jos tiesivät että minä tulisin kyytiin ja panivat parasta pöytään, jos vierailin heidän kotonaan.

Pitemmän päälle tämä alkoi vaivata, toisinaan tilaisuuksissa haastoin ihmisiä perustamaan ompelimoja, joissa valmistettaisiin mariasisar-pukuja. Ne tulisivat käymään kaupaksi, sillä niiden myyntivaltti olisi siinä, että joka sellaisen pukee ylleen, muuttuu paremmaksi ihmiseksi. Yritin sillä sanoa, etten ole sen parempi kuin muutkaan. En vastaa sitä ihannetta, millä te minua mittaatte.

Sitä kukaan ulkopuolinen ei tiennyt, millaista suurta riittämättömyyttä koin jatkuvasti – ennen kaikkea suhteessa Jumalaan.

Riittämättömyys johtui opetuksesta, jota luostarissa jaettiin ja käytännöstä, johon se johti.

Sisarkohdin niin kutsutun ristikäytävän seinälle oli kaiverrettu suurin kirjaimin kohta Raamatusta: *”Elämä on minulle Kristus ja kuolema on voitto.”*

Sen ymmärrettiin tarkoittavan sitä, että jokaisen sisaren on ensin kuoltava itselleen, sen jälkeen hän voittaa elämän, Kristuksen. Tätä on kristityn kasvu. Ensin ihminen on lihallinen, mutta itselle kuoleamisen tiellä hänestä tulee hengellinen ihminen. Ensin kuolema, sitten elämä, ensin taistellaan, sitten voitetaan, ensin annetaan, sitten saadaan. Järkeenkäypää.

Joka viikko taisteltiin omaa lihallisuutta vastaan. Niin kutsutussa valonyhteys-illassa tunnustettiin rikkomuksia ja laiminlyöntejä, joilla yksittäinen sisar oli rikkonut yhteisöä vastaan. Sen, mitä ei itse itsestään nähnyt ja mikä myös olisi pitänyt tunnustaa, sen toiset saivat sanoa asianosaiselle kaikkien muiden kuullen. Ilman että mitenkään olin varautunut siihen, yhdessä tällaisessa illassa minut otettiin yhtäkkiä silmätikuksi, olemustani käsiteltiin pitkä tovi.

Kun tilaisuus oli ohi, ymmärsin kipeästi yhden asian. Jos joku on lihallinen kristitty, se olen minä. Se oli murskaava kokemus. Oli kuin koko olemukseni eteen olisi vedetty pitkä miinus. Yhdessä illassa minusta oli tullut miinusmerkkinen. Oman arvontunne meni pahasti rikki.

Tätä miinusmerkkiä vedettiin mahdollisimman pitkälle myös opettamalla, että luonnonkatastrofit, tuhohyönteiset, viime kädessä kaikki epäonnistumiset johtuivat minun synneistäni, minun laiminlyönneistäni. Aina käskettiin katsomaan omaan sisimpään. Siellä se vika on.

Rivien välistä käynee ilmi, että ongelma nimeltä synti piti itse saada hoidettua. Valonyhteys-illan päätteeksi sanottiin yhteen ääneen: *Jos me vaellamme valossa, niin kuin hän itse on valossa, meillä on yhteys toisiimme ja Jeesuksen, hänen Poikansa veri puhdistaa meidät kaikesta synnistä.* Sanan ymmärrettiin tarkoittavan, että kaikista synneistä vapautuminen on mahdollista vasta sitten, kun todella kaikki synti on tullut valoon ja kitketty elämästä. Ja siihenhän oli vielä matkaa.

Näkemyistä perisynnistä ei hyväksytty. Päinvastoin luostarissa ajateltiin kunnan humanistin tavoin että ihminen on pohjimmiltaan hyvä. Vaikka pahaakin löytyy, pitää vain saada se hyvä ihmisessä töihin, niin ennen pitkää paha on nujerrettu. Mutta työtä se vaati.

Omaa muutosta lihallisesta hengelliseksi saattoi edesauttaa myös erilaisin uhrein. Nousen aamulla rukoilemaan vielä aikaisemmin kuin on pakko. Jätän vapaatunnin pitämättä. Jos ruokapöydässä on joku jälkiruoka, josta pidän, jätän sen juuri siitä syystä syömättä - ja paljon muuta.

Yhteisöelämää hallitsivat monet säännöt. Tärkein niistä oli kuuliaisuus luostarin johtajaa kohtaan. Kuuliaisuus häntä kohtaan on sama asia kuin kuuliaisuus Jumalaa kohtaan.

Luostarin johtaja tuskin selvitti itselleen, millainen ihmisenä hänellä viime kädessä oli. Se on kuitenkin selkeästi havaittavissa. Hän oli omaksunut vanhan kunnan kreikkalaisen näkemyksen, jossa ihminen jaetaan kolmeen osaan: henkeen, sieluun ja ruumiiseen.

Siitä johdettu hengellinen näkemys vie seuraavaan logiikkaan: Kun ihminen tulee uskoon, Jumalan henki ottaa hänen henkensä omakseen. Sen jälkeen Pyhä Henki alkaa valloittaa ihmisen sielua, joka

koostuu järjestä, tahdosta ja tunteesta. Järki niskoittelee jumalallista tahtoa vastaan, ja sen nujertamiseksi tarvitaan kuuliaisuussääntöä. Tahdon on murruttava, siksi ihmisen on nöyryyttävä kuulemaan jatkuvia nuhteita ja kehotuksia ja olemaan vähässä uskollinen. Tunnekin on uskon este, sillä usko ei ole tunteen asia.

Sielun on oltava hengellisyydelle alisteinen. Sen tuli näkyä vaikka siinä, että kun jonkun sisaren omainen kuoli, hän ei saanut osoittaa suruaan ulospäin. Suru piti tuoda Jumalalle, ja sen uskottiin olevan tarpeeksi.

Kolmas turmiollinen tekijä hengellisyydessä on ihmisen ruumis. Se on liha ja liha on syntiä. Siksi lihan on murruttava.

Ruumiin tarpeet oli alistettava hengellisyydelle. Eli, ainoa millä oli jotain merkitystä, oli hengellisyys.

Viime kädessä hengellinen ihminen on sellainen, joka noudattaa Mariasisarkunnan sääntöjä.

Tällainen näkemys soveltuu erinomaisesti sellaisen hengellisyyden käyttöön, jossa nuori ihminen tulee toimintaan mukaan. Hän on juuri tullut uskoon, mutta juuri muuta hän ei vielä tiedäkään kristillisestä opista. Opetuksella, jossa hengellisyyttä ylikorostetaan kaiken muun kustannuksella, hänet saadaan tiettyyn muottiin. Se, mikä muottiin ei sovi, puristetaan pala palalta pois eikä nuori ihminen, nuori sisar ymmärrä, mitä hänelle tapahtuu.

Sen sijaan kysymyksiä hänessä kyllä herää vaikka kuinka paljon. Muistan joitain keskusteluja hengellisen ohjaajani kanssa. Kerroin, että taistelen joka aamu rukouksessa syntejäni vastaan. Teen itsessäni töitä, yritän kitkeä syntejäni niin hyvin kuin osaan, mutta niitä vaan ilmaantuu lisää ja ne roikkuvat olemuksessani vuodesta toiseen. Kysymykseen liittyi todellista omantunnonhätää. Eihän mikään voisi olla kauheampaa kuin saada viimeisellä tuomiolla kuulla, että kilvoitteluni oli jäänyt vajaaksi.

Sain keskustelussa vastauksen, joka hiljensi: Sinä et ole vielä tarpeeksi antautunut Herralle. Kyllä siinä oli parantamisen varaa, ilman muuta.

Mutta mistä voi tietää sen, milloin on kilvoitellut ja uhrannut tarpeeksi, tehnyt tarpeeksi parannusta ja kuollut itselleen? Milloin Jumala hyväksyy minut? Kysymys oli kipeä, mutta siihen ei kukaan tarjonnut apua.

Kannattaako tällainen kilvoittelu? Sitä ei sisarkunnassa epäilty. Luostarin kirjasto tarjosi vaikuttavia puheenvuoroja siitä, mitä itselle kuoleminen tiellä voi saavuttaa. Hyllyissä oli paljon sääntökuntalaisten elämäkertoja. Kun lihan teot on kurinalaisella elämällä kuolettu, Pyhä Henki alkaa hallita ihmistä. Ihminen pääsee kristillisyydessä uudelle tasolle ja alkaa elää voittoa elämää. Kun synty ei ole enää ongelma, Jumala tulee läsnä olevaksi. Hänet voi kuulla, hänet voi tuntea, jopa nähdä. Tästä muutoksesta todistivat monet keskiaikaiset mystikot: Avilan Teresa, Ristin Johannes, Pyhä Fransiskus vain muutamia mainitakseni. Luin heistä ja menin mykäksi.

Mystikot kertoivat muutoksesta, jonka he hengellisessä elämässään olivat itselle kuoleminen myötä kokeneet. Jumalasuhteeseen oli tullut uusi nimittäjä, rakkaus. Sitä edeltänyt usko oli käynyt tarpeettomaksi. Kun he nyt opettivat uusia asioita, eli harjoittivat teologiaa, sen sisällöksi tuli oman kokemuksen välityksellä saatua uutta tietoa Jumalasta.

Äiti Basilean jumalakokemuksista tuli ajan myötä yhteisön teologia. Rakkaus Jumalaan oli sen kuningasajatus ja kuulosti niin kauniilta, ettei helposti voinut ajatella, kuinka oivallisesti sen taakse

saattoi kätkeä hengellisen vallankäytön: jatkuvan itselle kuoleamisen vaatimuksen, joka kohdistui ruumiiseen, sieluun ja henkeen.

Nykyään on trendikästä ammentaa hengelliseen elämään eväitä mystikkojen elämäkerroista, joita tulee markkinoille vuosittain. Niille voi syystä esittää kriittisiä kysymyksiä. Yksi oleellisimmista on kysymys jumalakokemusten totuudellisuudesta. Onko totuus Jumalasta sama kuin oma kokemus Jumalasta? Vastauksesta on paljon kiinni, viime kädessä jopa ihmisen pelastus.

Mystikkojen Jumala on kiehtova, jännittävä, ei enää pelottava. Mutta kaikki ne, jotka Raamatun lehdillä kertovat Jumalan kohtaamisesta, puhuvat päinvastaista. Synnin ja armon kokeminen on mystikoille vain esiaste, ei mitään pysyvää. Lopulta synti ja armo kaikkoavat hengellisten kokemusten tieltä ja käyvät tarpeettomiksi.

Mystikot etsivät sielustaan Jumalaa ja luulevat hänet sieltä löytävänsä. Roomalaiskirjeessä taas etsijän eteen tulee oma turmeltunut luonto ja suuri kipu siitä.

Kerroin alussa sisälläni asuvasta konnaktivusta. Mitä tämä hieno rakkaus-teologia tarjoaa sellaiselle? Jos huonosti käy, se tekee hänestä vain pahemman konnan. Sillä sen sijaan että mystinen kilvoittelu veisi ihmisen elävän Jumalan kohtaamiseen, se tarjoaakin keinon välttää Jumalan kohtaaminen, sellaisena kuin Jumala pyhydessään on. Näin konnan ei tarvitse kohdata oma syntisyyttä.

Mystiikka ylenkatsoo synnin radikaalisuuden. Juuri siinä on syy ihmisen ja Jumalan väliseen pohjattomaan kuiluun, eikä sitä kuilua ole ylittänyt kukaan muu kuin Kristus Jeesus.

Jumala ei löydy ihmisen sisimmästä eikä liioin pelastus sitä etsivälle konnalle. Jumala löytyy ihmisen ulkopuolelta. Pelastus ojennetaan hänelle sanan ja sakramenttien avulla. Ilman niitä ei voi päästä pelastuksen osallisuuteen.

Mystiikan teologiasta löytyy kyllä risti, nimittäin jatkuva uhraaminen, oman elämän kieltäminen, köyhyys ja kuuliaisuus. Mutta yksi risti puuttuu, se paljon tärkeämpi: Kristuksen risti.

Sen juurelle minua lopulta ohjattiin. Luostarin määräyksestä siirryin sisarkunnan Pohjoismaiseen työhön Norjaan ja myöhemmin Suomeen. Siinä missä mariasisarkunnan teologia vaati konnan pyhittymistä ennen kuin Jumala voi tulla luokseni, kohtasin nyt jotain täysin päinvastaista.

Olen luostarikirjassani kertonut Oronmyllyn naistenpäivistä, missä sanan ja rukouksen ilta päättyi alttarihetkeen. Evankeliumi oli ollut keskeisesti esillä. Alttarille tulijoita muistutettiin, että kutsu on vain syntisille, heitä Jeesuskin aikanaan kutsui sanoessaan, ettei ollut tullut kutsumaan vanhurskaita vaan syntisiä. Omaan sisimpään ei tarvitse tuijottaa, sillä sieltä ei löydy mitään hyvää, mitä Jumalalle tarjota. Katse pitää kiinnittää oman itsen ulkopuolelle, Kristukseen.

Alttarikaiteen vieressä laulettiin: ”Maksettu on velkani mun, ylistys olkoon ristiinnaulitun.”

Ilta oli koruttomuudessaan väkevä kokemus. Mikä ihmeen Jeesus täällä on? Hän antaa ihmiselle anteeksi alle minuutissa. Hän ei kysy, onko nyt kaikki todella tunnustettu, ei vaadi ensin muuttumaan paremmaksi. Mitä kauemmin penkissä istuin, sitä kohti käyvämmäksi nähty ja kuultu tuli.

Läksin kesken pois. Sisimmässäni kävi iso myllerrys. Eikö Jumalan läsnäolo olekaan tavoite, johon pitää itsensä kuolettamisella pyrkiä? Jos Jeesus etsiytyy syntisten seuraan, silloin Pyhän läsnäolo

ihmiselämässä ei voi olla muuta kuin lahjaa. Jos velka on jo maksettu, silloinhan kaikki synti mitä olen tehnyt ja teen, on *jo* sovitettua syntiä. Eikö kristillisyydessä olekaan kahden kerroksen väkeä? Ei, on vain syntisiä, jotka armahdetaan. Itsessään saastaisia, uskossa Jeesukseen puhtaita.

Miten voisin olla asiasta aivan varma? Minun on saatava asiasta vakuus - ei vain suullisesti vaan kirjallisesti. Raamatun lukeminen tämän illan jälkeen oli merkillinen kokemus. Huomasin, että kirjassa ihmiset saavat rukousvastauksia vaikka eivät takuuvarmasti olleet muuttuneet lihallisesta hengelliseksi. Kirjassa ihmisiä siunataan ensin, sitten he uhraavatkin.

Raamatusta kerrotaan, ettei sisikunnasta kannata mitään jumalaa hakea, ei edes jumalallista siementä. *"Hän tuntee meidät ja tietää alkumme, muistaa, että olemme maan tomua."* (Ps. 103:14). Vapauttavaa.

Kerrotaan sekin, ettei elämä ole tarkoitettu itsensä kieltämistä varten. Päinvastoin! Hienoa, että minulla on kaikki kirjallisena. Etten tarvitse tähän varmuuteen omia tai toisten kokemuksia.

Tuon Sanan ja rukouksen illan jälkeen mikään ei enää ollut niin kuin ennen. Konnan kipuun oli kaikunut vapauttava viesti. Olen armahdettu konna eikä Jumala enempään minulta odotakaan. Kaikki muu tulee häneltä.

Muutamien vuosien päästä tästä illasta koitti otollinen hetki kertoa luostarin johdolle, mitä oli tapahtunut. Yksi elämäni kipeimmistä kokemuksista oli nähdä, miten jyrkästi johtaja torjui evankeliumin tarjoaman ilon ja vapautuksen.